

**CENTRUM
RESTRUKTURALIZACE
A INSOLVENCE
HARRYHO POLLAKA**

Návrh základních kroků a postupů pro řešení následků koronavirové krize českých podniků

Bohumil Havel¹ a kolektiv

Praha, březen 2020

¹ * Doc. JUDr. Bohumil Havel PhD., vědecký pracovník na oddělení soukromého práva na ÚSP AV ČR, v.v.i., člen Vědecké rady Centra restrukturalizace a insolvence Harryho Pollaka, VŠE v Praze, *of counsel* v PRK Partners

Centrum restrukturalizace a insolvence Harryho Pollaka Fakulty podnikohospodářské Vysoké školy ekonomické v Praze dává po diskusi ve vědecké radě CRI následující náměty týkající se zmírnění dopadů koronavirové krize na podniky a podnikatele; nejedná se o návrh konkrétních legislativních řešení.

Předkládané návrhy jsou postaveny na následujících předpokladech.

- Případné insolvenční návrhy, které mají vazbu na koronavirovou pandemii s velkou pravděpodobností nedorazí na soudy ihned, ale až po určitém čase (3 měsíce, a to i z hlediska prokazování úpadku pro platební neschopnost).
- Nebude vždy jednoznačné, že úpadek způsobila pandemie, přílišná benevolence bude zneužívána.
- Budou zavedeny sanační mechanismy státu, zejména to, že OSVČ mají získat podporu státu, současně je založena povinnost státu kompenzovat škody, což je možno řešit i zálohově. Bude implementována pomoc státu ve věcech mezd.
- Stávající situace zjevně posouvá obsah péče řádného hospodáře, a tedy i otázky odpovědnosti v situaci úpadku.
- Pouhé odklady v insolvenčním řízení mohou vést po skončení „karantény“ k zahlcení soudů a existenci fiktivně zdravých subjektů.
- Případné změny by měly platit po vymezený čas – období nouzového stavu a po dále stanovené navazující období v délce tří až devíti měsíců po nouzovém stavu (na zvážení bude případná technika prodloužení této doby).

Jinými slovy, popsané prvky mohou ve skutečnosti rizika úpadků snížit, a je proto třeba hledat podporu při obraně proti úpadku a formalizovaným insolvenčním řízením. Cílem je mj. nastavit pravidla tak, aby management dlužníků neměl obavy krizi řešit a měl k tomu patřičné nástroje. Část lze učinit v krátkodobém horizontu, část v delším.

Stručný přehled základních navrhovaných kroků a opatření, které by měly podnikům a podnikatelům usnadnit překonání koronavirové krize.

1. Kroky nepotřebující novelizaci právních předpisů

- a. Metodické kroky:
 - posílení využitelnosti moratoria
 - posílení neformálních sanací, které dnes umožňuje platná legislativa (stand-still dohody, změny splátek, odklady splátek apod.)
- b. Výkladové kroky:
 - posílení aplikace § 143 odst. 3 Insolvenčního zákona na překážku „karantény“, tedy využít toto pravidlo, pokud byla druhotná platební neschopnost způsobena v souvislosti s karanténou
 - posílení aplikace § 412 odst. 1 písm. h) a § 412b odst. 1 Insolvenčního zákona
 - posílení pro zohlednění (budoucích) kompenzací od státu do testu předlužení
- c. Zdůraznění, že zásahy statutárních orgánů, které přímo a důvodně reagují na pandemii (např. poměrné plnění), nejsou porušením péče řádného hospodáře (v režimu § 159 Občanského zákoníku a § 51 odst. 1 Zákona o obchodních korporacích).

- d. Zdůraznění využitelnosti mezery krytí pro prokázání, že podnik je schopen plnit své závazky (s modifikací stávající úpravy uvedenou níže).
- e. Posílení a urychlení povinnosti státu podle § 36 KrizZ kompenzovat škody (např. i zálohově) – rozsah a výše k diskusi.
- f. Podpora administrace a metodiky insolvenčních soudů tak, aby probíhala v rámci možností neodkladná jednání (v sanačních řízeních) a bylo zajištěno i běžné/prioritní fungování v běžících insolvenčních věcech, zejména tam kde probíhá sanační řešení (reorganizace) nebo nedošlo k zastavení provozu závodu.

2. Kroky se změnou právních předpisů v gesci Ministerstva spravedlnosti ČR

- a. Novela vyhlášky 190/2017 (vyhláška o platební neschopnosti podnikatele), jejímž cílem je umožnit širší využití mezery krytí (prodloužit období výhledu vývoje likvidity, zvážit omezení povinné účasti auditorů, zvážit zvýšení procentní hranice).
- b. Metodické řízení soudů a doporučení možných specifických postupů, zejména k podpoře sanačních řešení.
- c. Výkladové posílení závěrů, že není-li insolvenční návrh věřitele doložen pohledávkami existujícími před aktivací veřejnoprávních omezení, která narušila podnikání dlužníka, je třeba zkoumat, zda se jedná o důvodný návrh (i aplikací § 143 odst. 3 Insolvenčního zákona).

3. Kroky s potřebnou novelou Insolvenčního zákona

- a. Prodloužení lhůt v moratoriu a zrušení, resp. omezení zákonného souhlasu věřitelů; alternativně „dočasné zákonné moratorium“ na žádost s tímž automatickými účinky, které se jinak spojují s podáním insolvenčního návrhu (*T. Richter*) a po dobu takového moratoria aktivovat omezení dlužníka (obdobně s možným moratoriem podle bodu 4. a).
- b. Zvážení dočasného snížení přísných formálních požadavků na specifická podání (ověřené podpisy apod.).
- c. Prodloužení lhůt pro identifikaci platební neschopnosti (z 30 dní na 90, ze 3 měsíců na 4 až 6).
- d. Změna vymezení mezery krytí, pokud nepostačí zásah do vyhlášky dle bodu 2 a.
- e. Odložení povinnosti dlužníka podat insolvenční návrh, pokud je jeho úpadek zjevně způsoben zásahy veřejné moci souvisejícími s nouzovým stavem, které znemožnily jeho podnikání, za předpokladu, že vynaložil potřebné úsilí pro to, aby úpadek odvrátil – lze variantně říci, že je-li úpadek způsoben v čase 3/2020 – 9/2020, je dána suspenze domněnkou, ledaže bude zjevné, že příčiny úpadku jsou starší.
- f. Omezit insolvenční návrhy věřitelů tím, že musí doložit pohledávky z doby před zásahem veřejné moci. Variantně lze uvažovat o možném omezení jako u dlužnických návrhů.
- g. Rozšířit stávající možnosti nového úvěrového financování v krizi (platné zajištění, případně státní záruka), případně restrukturalizaci již poskytnutého úvěrového financování.
- h. Omezit možnost výkonu exekucí, resp. výkonu rozhodnutí/realizaci zajištění.

- i. Ochrana dlužníků v běžících sanačních řízeních v míře srovnatelné navrhované ochraně dlužníka mimo insolvenční (např. formou moratoria na plnění reorganizačních plánů (*T. Richter*), omezení možnosti přeměny reorganizace v konkurs zejména po dobu trvání nouzového stavu a omezeného období poté a prodloužení lhůt k předložení reorganizačního plánu po dobu nouzového stavu a krátce po něm.

4. Jiné zásahy veřejné moci

- a. Všeobecné prodloužení splatnosti, resp. moratorium na hrazení dluhů, odklad povinnosti hradit zálohy na všechny daně, uvolnění úroků apod. Zejména zákonná ochrana dlužníků může být vytvořena *ex lege* nebo s možností o ní požádat (opt-in). Pokud by tento model byl zvolen, musí současně obsahovat základní omezení pro další kroky dlužník (zejm. povinnost platit day-to-day pohledávky, zákaz dispoic s majetkem viz § 111 InsZ, zákaz výplaty zisku nebo jiného dělení vlastních zdrojů) a také založit povinnost sanačních jednání. Upozorňuje však, že zákonné a všeobecné moratorium nebude schopné odlišit dlužníky, jejichž úpadkový stav s aktuální situací nesouvisí, a současně řešení jen odsune na čas po skončení ochranné lhůty.
- b. Změna v režimu daně z přidané hodnoty, kdy daň z přidané hodnoty by byla odváděna pouze u uhrazených plnění (jen ze zaplacených faktur).
- c. Umožnění komerčním bankám restrukturalizovat úvěry klientů bez dopadu na tvorbu opravných položek a regulatorní kapitál.
- d. Dokončit transpozici směrnice o restrukturalizačních rámcích (2019/1023) s tím, že přechodná řešení, která budou formulována, mohou z této směrnice čerpat a tím se zjednoduší navazující transpozice.

Cílem navrhovaných opatření je zejména snížit potenciální úpadek u podniků, jejichž ekonomický stav nebyl až do vypuknutí koronavirové krize nijak problematický. Předkládaný materiál obsahuje stručný přehled navrhovaných kroků a možností. Centrum restrukturalizace a insolvence Harryho Pollaka Fakulty podnikohospodářské Vysoké školy ekonomické v Praze bude dále pracovat na jejich možných implementacích a metodických postupech.